Ч. 272 (12.928). Львів, Четвер 3. грудня 1931. Pooxtową opłatę zapłacono ryczałtem. Рік LII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло", Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 5·00 зол.
Чвертьрічно 15·00 „
Піврічно 30·00 „
Річно 60·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар. Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Конфліктний вузол на Далекому Сході.

(Думки суто військові.)

Прага, 29. листопаду 1931.

Зі свого розгортування проти Китаю, що було звернене фронтом у напрямку на СРСР, повільно та обережно посувалися японські війська попри пасма Хінганських гір, яке їх боронило від поважніших нападів з боку Чити. Віддаль прикривала їх від якихнебудь нападів з боку Владивостока та Благовіщенська.

Забезпечені так стратегічно, після впертих боїв, заняли японці Ціцікар і тим стали на залізниці Північно-Манджурській Чита-Харбін-Владивосток, яку охороняють радянські війська та експльоатує російська радянська влада і яка ніби то належить до СРСР.

Обсадження цілої Манджурії коштувало японців менше зусиль, ніж оці бої на коротенькому відтинку від мосту на річці Ноні до Ціцікару, а китайці виявили тут більше впертости та бажання битись ніж на цілому шляху від моря до Чень-Ченя. Тай відгуки поразки генерала Маа значно голосніші ніж відгуки заняття одної зі столиць Китаю і столиці Манджурії — Мукдену.

Дивіться, китайські не японофільствуючі генерали, мобілізуються і виявляють бажання битись, чого раніше не було.

Чомуж це так? Чому заняття такого психольогічно та економічно неважливого міста як Ціцікар викликало такі труднощі, такі рефлекси?

Щоби це вияснити треба зробити малу екскурсію в історії залізниці Чита-Харбін-Владивосток, на якій лежить Ціцікар. Її збудували великими коштами: 2 з половиною міліярда довоєнних золотих рублів — сума космічна на сучасні гроші! Фінансування підприємства взяв на себе „Русско-Азійський" Банк, приватне акційне товариство, яке було субсидіоване російським царським урядом, а то в формі вложення до банку державних цінних паперів та прийняття від банку в забезпечення одної третини всіх акцій.

Решту акцій розібрали російські капіталісти, з яких деякі дістали на акції „Русско-Азійського" Банку позички від Російського Державного Банку. Ось так утворився Російсько-Азійський Банк, — будівничий і юридичний власник залізниці Чита-Харбін-Владивосток.

Річ політична... Акційне товариство приватне, але Російський Державний Банк держить його фактично під своєю контролею та в своїх руках.

Царська Росія робила борги головним чином у своєї союзниці Франції та передала їй, здається, підчас російсько-японської війни 1905 року, в забезпечення якогось боргу ось той пакет з 1/3 усіх акцій Російсько-Азійського Банку.

Гримнула революція 1917 року, за нею жовтневий більшовицький переворот. Майже всі і решти 2/3 акцій Російсько-Азійського Банку, використавши пертурбації горожанської війни, чеську анабазу, Колчаківщину, дісталися до рук своїх номінальних власників і разом з ними втекли з СРСР. Поблукавши по світі, ці акції, перекуплені, звичайно по дуже низькій ціні, ріжними капіталістичними підприємствами, при чому більше 1/3 їх викупив залізничий трест Сполучених Держав Північної Америки.

Жовтневою аферою більшовики перевернули всі правові норми і, оголосивши знесення приватної власности в СРСР, удержавили всі приватні банки, а з ними і Російсько-Азійський Банк. Поскільки до цього банку належала й залізниця Чита-Харбін-Владивосток, то радянські війська, переслідуючи розбитого Колчака і Семйонова, захопили збройно і цю залізницю, як власність удержавленого Російсько-Азійського Банку, просунувши в такий спосіб свої правові поняття на чужу територію.

Спроба Китаю, на території якого лежить ця залізниця, протестувати, була зліквідована збройною силою. Даремно Китай доказував, що поскільки СРСР не визнає ніяких обовязків, принятих царським російським урядом, то може також не визнати неохідности володіння залізницею на чужій території, як зобовязання, принятого на себе царським урядом, та ще після імперіялістичної війни 1900 року (боксерська війна).

Отже маємо на цю фатальну смужку землі зі залізними на ній рейками, мостами та тунелями, що перетинає зі заходу на схід північну Манджурію, декілька прав: радянське право жовтня, — китайське, чи пак манджурське територіяльне право, та признане рештою світу право акційного підприємства, — право того, до кого належить більшість акцій.

Ось над цим Ґордійським вузлом повис тяжкий меч Самураїв у вигляді японської імператорської армії мікада, — властителя небесного походження, вожда народу, що „хоче дістати місце під сонцем", народу, що в феодальній конструкції досягнув культурного, економічного й технічного розвитку — рівного Европі.

Отже нічого дивного, що факт, що японці заняли перший пункт Східно-Китайської чи інакше Північно-Манджурської залізниці викликав таку збройну реакцію в Китаї, війська якого є лише іграшкою сторонніх сил. А далі не дивно, що Ліга Націй безрадна розплутати східний вузол; він може бути лише розрубаний.

Одначе цим не вичерпується вага заняття Ціцікару. Занявши його, японці не можуть залишитись далі нечинними, бо все те, що булоб невдоволене фактом, бодай частинної, контролі Східньо-Китайської залізниці з боку Японії, моглоб підготовити широку контракцію, як від Харбіна, так і зі стації Манджурія. З боку ст. Манджурія прикриває японське військо пасмо Великого Хінгана, на якому легко малими силами здержувати великі, але Харбінська небезпека може бути зліквідована лише заняттям Харбіна, що дасть японцям широкі можливости для перекидання своїх військ здовж небезпечного північно-західного відтинку від ст. Манджурії до Хабаровська, користаючись залізничною петлею Сіпінгай-Харбін-Ціцікар-Сіпінгай, а це дає їм релятивну-маневрову перевагу.

Стратегічно операція зайняття Харбіна є вже підготовлена, бо японці мають так зване подвійне базування, себто можуть вільно наступати з двох боків. На нашу думку цей наступ є питанням лише часу, бо стратегічно думаючи, ця операція льогічно неминуча, а в північній Манджурії ділають уже не дипльомати, а японський ґенштаб.

З уривчатих звідомлень східної преси, ми бачимо, що по заняттю Ціцікару, гуртуються китайські війська здовж ріки Ляо-Хе, підготовляючи наступ на Мукден. Цей наступ загрожує японцям перервою їх найкоротших і найліпших сполучень зі всіми їх базами в Кореї та на японських островах, бо залізниця Чен-Чень-Гірин-Чунь-Чунь, що теж мала би виходити до моря, ще не закінчена і стоїть під постійною небезпекою ударів з боку відтинку Харбін-Погранична-Владивосток, який ще не в японських руках.

Якаж може бути відповідь на цю загрозу наступу на Мукден? Подвійна: або зосередження більшости японських сил до Мукдену й евентуального ослаблення їх на напрямку Ціцікарському та Харбінському, або відкриття собі ще коротшого й вигіднішого шляху до моря через Харбін-Пограничну-Владивосток, що разом забезпечило і шлях на Гірин-Чунь-Чунь.

При цьому другому рішенню все те, що наважилось би піти на Мукден чи Чен-Чень, булоб взяте у тиски і від моря і від суходолу, без виглядів на стратегічний успіх.

Так можуть думати військовики, що ведуть боротьбу у Манджурії. Політично-ж операції японських військ в напрямку Владивосток аж до ст. Погранична ніби й нічого не змінить. Рівночасне зголошування своїх „прав" на залізницю буде те саме, а може навіть змінитись на користь Японії, як що вона, може з обмеженнями та умовами признає „акційне право" на залізницю. До Пограничної іде китайська територія, на якій **не воює** Японія, отже пакт Келльоґа може спокійнісенько бути **не нарушений,** а на перескок в якусь сотню кільометрів до Владивостока він мусить дати „праву сили — силу права": створення якогось самостійного державного тіла, бодай з частини Усурійського Краю, — бодай з українського Зеленого Клину.

Боротьба за комерційні шляхи та залізниці, — що не починалось такою боротьбою? Чиж не багдагська та адріятичні залізниці запалили війну балканську, та може й були співвинуватцями світової війни? Чиж не боротьба за шлях до Індії була підвалиною боротьби хрестоносних походів?

Ось це ті думки, які виринають у людини, що думає суто-військово, на звістку про заняття Ціцікару.

Всеволод Петрів,
ґен-штабу генерал хорунжий.

Революційність до абсурду.

Боротьба з „позаклясовою" музикою. — Контрреволюційність діточих казок. — Небезпечні колядки і щедрівки. — Донос до ДПУ.

Не так давно у своїй статті „Боротьба з „українським націоналізмом" на Рад. Україні" („Діло", ч. 182 за ц. р.) згадував я про те, що за останній час все частіш трапляються „прориви" на ріжних ідеольогічних фронтах Радянської України, при чому відкриттям цих „проривів" займаються не тільки агенти з ДПУ, але й добровольці, які не стидаються виступати зі своїми доносами на прилюдних зборах і на сторінках преси. Один з таких добровольців — П. Волобуєв, совітський „педагог" і визначний урядовець народнього комісаріяту освіти — зовсім недавно відкрив „прорив" на такому фронті, який здавалось би, стоїть цілковито осторонь від всякої політики, а саме, — на фронті музичного виховання.

Wyciąg z protokolu wspólnego z dnia 27. listopada 1931 r. Sąd okręgowy Wydział VI. karny we Lwowie w sprawie konfiskaty Nr. 264 czasopisma „Dilo" z daty Lwów dnia 24. listopada 1931 r. po wysłuchaniu zdania Prokuratora Sądu okręgowego we Lwowie postanawia: uznać za usprawiedliwioną dokonaną dnia 23 listopada 1931 r. przez Prokuratora Sądu okręgowego we Lwowie konfiskatę czasopisma p. t. „Dilo" Nr. 264 z daty Lwów dnia 24 listopada 1931 r. zawierającego: w artykule pt. „Pered konskrypcijeju" od „słów „Pidczas miscewoji" do końca artykulu znamiona występku z § 24 ust. pras. z 17. XII. 1862 Dzpp. Nr. 6 z 1863 r., zarządzić zniszczenie całego nakładu i wydać w myśl § 493 pk. zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowego. — Zarazem wydaje się odpowiedzialnemu redaktorowi tego czasopisma nakaz, by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewykonanie tego nakazu pociąga za sobą następstwa przewidziane w § 21 ust. druk. z 17 grudnia 1862 Dz. p. p. Nr. 6 ex 1863 Dzpp. t. j. zasądzenie za przekroczenie na grzywnę do 400 zł. Uzasadnienie: Ogłoszenie drukiem wymienionego wyżej ustępu ma na celu podać świadomie do wiadomości ogółu treść pisma skonfiskowanego „Narodnia Sprawa" Nr. 47 i „Czas" Nr. 64. Według §§ 487, 489, 491 pk. oraz §§ 36 i 37 ust. pras. jest zatem powyższe postanowienie uzasadnione.

Przewodniczący: J. Antoniewicz wr.
Protokulant: H. Rosenwiesen wr.
Za zgodność: Lipanowicz starszy sekretarz.

В рецензії П. Волобуєва на книжку Л. Хереско „Музичне виховання" („Рад. Освіта", ч. 3—4 за ц. р.) довідуємося, що автор цієї книжки, лекторка київського музично-драматичного інституту, отверто виступає, як „клясовий ворог".

Контрреволюцію автора П. Волобуєв вбачає вже в самому розумінню ваги музичного виховання. А саме, на погляд автора, „музичне виховання сприяє розвиткові людини, викликаючи гармонійне виявлення думки, слова, дії; своїми образами воно збуджує ріжні почуття справедливости, виконання обовязків, певности в собі, вірности своїй клясі, народові та всій людськості".

П. Волобуєв заявляє, що в наведеному твердженні „дисонансом" звучить „вірність своїй клясі", що воно вставлено в текст якось штучно, „зшито білими нитками", а тому нема сумніву, що „автор стає апольогетом позаклясового виховання".

Другою ознакою „контреволюційного" напряму Л. Хереско, на погляд П. Волобуєва, є те, що вона не усуває в праці з дітьми казки, байки тощо, себто, не відкидає фантастики, тоді як фантастику недавній всесоюзний зїзд визнав „антирадянською" річчю. Особливо обурює П. Волобуєва те, що в книжці Л. Хереско вміщено пісню Рахманінова „Христос воскрес!", бо справді, як міг воскреснути Христос, — як каже П. Волобуєв, — „у тринацятому році жовтневої революції, третього вирішального року пятирічки!..."

Розуміється, геть з наших співанок всі колядки, щедрівки з їх оспіванням Матері Божої, народження Христа й т. п.

Кінцевий висновок П. Волобуєва такий: „Автор дав не лише ідеольогічно шкідливу книжку, а й книжку педагогічно неписьменну, виявив тим самим, що він однаковою мірою є чужим як для загальних процесів клясової боротьби, так і педагогічної науки".

Однак у своїй рецензії П. Волобуєв не обмежується „педагогічною" оцінкою книжки Л. Хереско, але недвозначно виявляє своє близьке споріднення з тою установою рад. влади, якої завданням розправлятися зі всіми тими, хто тільки трішки відхиляється зі шляху, встановленого комуністичними богами. До „педагогічної" частини своєї рецензії П. Волобуєв додає запит не зовсім „педагогічного" характеру: „Чия вина, що шкідлива книжка пішла на ринок?..." „Чия вина, що книжку державний науково-педагогічний комітет дозволив вживати по школах і бібліотеках?" І тут-же подає єдино спасенну рецепту для всіх, хто завинив у появі цієї книжки: „Винних у її появі негайно слід покликати до відповіді".

Цікаво би знати, хто і як оплачує праці співробітників типу П. Волобуєва, — чи редакцію відповідного часопису — по скількості рядків їхніх творів, чи інше „відомство" — по скількості „винних", яких відкрито за допомогою тих творів.

Ст. Сірополко.

Ширіть наш часопис!

Світова й наша кріза та ще дещо.

Розмова з директором „Маслосоюзу" п. А. Палієм.

Кріза... Що крок чуєте сьогодня це слово. З уст інтелігента і неінтелігента, буржуя і пролетаря. В місті і на селі. В Европі й Америці та по всіх найглухіших закутинах цілого світу. З тою хіба ріжницею, що одні викрикують це слово голосніше, інші спокійніше. Залежить це від національного темпераменту, більшого або меншого степеня призвичаєння уживати вигод цього світа, а з цим рівночасно й степеня, до якого дійшла кріза, що примушує відмовляти собі неодного, до чого людина привикла.

Кріза — цікаве слово. Протягом двох чи трьох літ зуміла перейти зі сторінок економії і теоретичних міркувань професорів економії між широкі маси. Значіння цього слова не дасться коротко зясувати. Бо його всюди вживають. Чи йде про крах банку або безробіття. Чи про здешевіння товару, чи навіть про сфальшування векселя. Ті сьогодня буденні прояви нікого вже так дуже й не дивують. Все це вияснюють крізою. Одначе ця господарська недуга має одну спільну рису: брак готівки — гроша.

Серед таких обставин, коли звичайні смертники, приголомшені скрутою, що впала досить несподівано на всіх, мотаються у здогадах та блудять серед непевности, що принесе завтра, цікаво булоб послухати, що говорять про крізу ті люди, які силою свого фаху мусять знайомитися з нею ближче і докладно її аналізувати. Роблять вони це в тій цілі, щоби та химерна істота не робила їм непожаданих, а рівночасно неприємних несподіванок. Вони, так сказати, з крізою за пан брат. Цікаво булоб, чи вони підтверджують вислів Вітоса під адресою економічної (й іншої) політики в Польщі: „Є зле, але буде ще гірше". Бо цей вислів є відзеркаленням загальної психози.

У нашій галицькій дійсності можуть сказати дещо більше про оте банальне „є зле" люди, що стоять на чолі наших фінансових і господарських інституцій. Їхнім обовязком є слідити за світовою крізою, а рівночасно держати руку на живчику економічного положення села і широких мас населення.

З оттаким міркуванням вибрався я до Центробанку до президента д-ра К. Левицького і дир. Савевича. Моя ціль зовсім зрозуміла й оправдана. Одначе просять зайти до них в найближчому тижні, бо збільшена праця і місяць ощадности, який переводять не дозволяють їм покищо на довшу розмову.

Заходжу до Маслосоюзу. Знайомимося з директором Палієм і Мудриком. Останній мені знайомий ще з часів, коли Маслосоюз тоді в Стрию ставив перші післявоєнні кроки. Він знайомив тоді мене й іншу гімназійну братію з тайнами масловиробу.

Переводжу інтервю з дир. Палієм.

Перше сакраментальне питання: Погляд дир. Палія на теперішню світову крізу та її причини?

— На мою думку — каже мій співрозмовець — на теперішню світову крізу зложилися ріжні головні причини. Передовсім наслідки світової війни, опісля наглий розвиток техніки і модернізація праці у промислових підприємствах, а рівночасно з тим ослаблення ринків збуту промислової продукції на Сході. Вище наведені явища викликують у свою чергу нечуване безробіття промислових країв Европи і Північної Америки. Обмеження промислової продукції побільшує постійно ряди не тільки фізичних, але й умових безробітних та ослаблює в першій мірі торгівлю витворами великого промислу. Внаслідок існування великих мас безробітних, яких удержують держави коштом збільшених чинитьб усього громадянства, заіснувало зубожіння широких мас населення.

— Ваша установа стрічається мабуть найчастіше з окремим родом крізи — хліборобською — неправдаж? Чи є яка звязь між цею загальною і хліборобською крізою?

—Без сумніву. Саме через зубожіння широких мас значно зменшилася покупна сила населення навіть у товарах першої потреби. Приймаючи за основу всі вище наведені причини, виходилоб льогічно, що ця світова кріза повинна найменше відбитись на цих державах, в яких існує якась рівновага поміж промисловою і хліборобською продукцією, бо тоді закордонні впливи булиб мінімальні, коли взяти під увагу теперішній стан митних барієр. Такий ідеальний стан ніде не існує, лиш бувають більші або менші відхилення в напрямі промислової або хліборобської продукції. Всеж таки держави з перевагою хліборобської господарки можуть краще переносити цю крізу, бо мають змогу заспокоїти найважніші потреби населення — прокормлення, тоді коли безробіття промислових та умових робітників витворює безвихідне положення, бо вдаряє в самі основи життя — брак средств до звичайної екзистенції.

Одначе, коли в деяких державах, які зближені до рівноваги між промислом і хліборобською продукцією, проявляється теж важка кріза, то тут ніяк не можна покликатися на порівнання з подібним станом у наскрізь або переважно промислових країнах. В таких випадках треба глядати за причиною загострення кріз у внутрішніх відносинах дотичної держави, як є напр. надмірне обтяження населення державними чинитьбами, що спиняє нормальний розвиток рідного промислу і торговлі. Такі чинитьби випливають з дорогого і великого адміністраційного апарату держави, надмірних зброєнь і т. п. Треба зазначити, що не менший вплив на загострення кріз мають теж неналаднані внутрішньо-державні відносини, які викликують непевність ситуації та здержливість промислового й купецького світу в основанні поважних підприємств з великими інвестиціями, розрахованими на довший протяг часу.

Нечаєнко.

(Докінчення буде)

ФЕЙЛЕТОН „ДІЛА" З ДНЯ 3. ГРУДНЯ 1931.

Л. І. 4)

Польща, Балтик і Україна.

Німецько-російський аліянс. — Рига і політика Леніна. — Єдність російської революції

„Події повторилися, як у минулому. Україна в загрозі, що стане вассалом Польщі, віддалася Радам, і Ленін відновив політику православних царів. Величезна радянська імперія лишилася, й все відступає перед нею. На північ посуваються російські війська, на півдні українські, яким українське населення Волині й Галичини допомагає. Без сумніву це населення воліло би, щоби ці українські війська йшли під українськими національними прапорами, але червона зірка була все-же їм менш ненависна, ніж польський орел. Швидко Варшава була загрожена".

„Ось один історичний факт, який набирає символічне значіння". Тут раз повторяється рейд червоної кінноти в напрямку Прусії. „Всі німецькі газети подали великими літерами слова Бісмарка з 28 січня 1886 р.: „Першорядна потреба нашої політики це піддержувати у всіх обставинах, дружні зносини з Росією". Польща знову припечатала німецько-російський аліянс".

„Европа була в жаху. Можливо, вона згадала забуте слово Наполеона на острові Олени: „Як знайдеться російський цар відважний, буйний, здібний, одним словом енергійний — Европа буде до нього належати". Дехто вже бачив цього царя в особі Леніна. Антанта не рушилася. Щодо „Малої антанти" вона виявилася в цій справі лігою невтральних. Бо ніколи ані чехи, ані південно-славяни не воюватимуть проти росіян, без огляду на те, який буде кольор прапору цих останніх".

„Рік після Версайського договору було очевидно, що Польща, створена, щоби витримати одночасно натиск Росії та Німеччини, не була всилі відограти цю ролю. Вона ніколи не могла цього осягнути в минулому, вона не буде щасливіша в будуччині. Франція єдина піддержала Польщу й її піддержка була корисна. Але чи булаб вона однаково корисна, якби радянська армія булаб така організована, як вона є сьогодні, якби вона мала нинішні технічні засоби, якби нарешті Ради не мусіли боротися в себе ще й з фронтом Врангеля?"

„У Ризі, підчас миру з Радами, Польща довела, що вона не зрозуміла пересторог долі. Вона попала в лапку, що її протягнув Ленін, геніяльний варвар. Це видно з інструкцій московського диктатора свому делегатові Йоффе: „Віддайте полякам як можна більше українців та білорусів, навіть більше, ніж антанта хоче їм дати. Оці українські та білоруські селяни в майбутньому будуть союзники нашої праці".

„Вже 11-го липня 1920 р. плебісцити в Алленштайні та Марієнвердері дали німцям 92 прц. та 97.5 прц. голосів. Це катастрофальне голосування надовго замкнуло Польщі шлях на захід. Успіх на сході вже здавався непевним і небезпечним, а невдача на заході була дефінітивна. Але чи булаб вона така дефінітивна без східної авантюри 1920 р.? Історія нудно повторюється".

„У світлі досвіду 1920 р. розглянемо сучасну ситуацію Европи. Німеччина сильніша, ніж 10 років тому. Вона віднискала своє місце в концерті европейських держав, вона має модерну армію великої вартости. Вона одностайно голосить з енергією, що не визнає статуту своїх східних кордонів; правда, вона твердить, що її заміри пацифістичні, — можна їй вірити до того часу, поки сучасна ситуація не зміниться. На сході перспективи ще менш спріятливі". Тут автор згадує ще про виленську справу, про „надто відому „пацифікацію" Галичини, яка не заспокоїла українців, а навпаки".

Потім стаття переходить до СРСР, де читаємо: „Радянська Україна мало відома на заході. Одначе відомо, що кілька разів її сепаратистичні тенденції загрожували розбити єдність російської революції. Ця орієнтація не зникла. Але хоч Радянська Україна не має великих симпатій до Росії, вона куди більше ворожа до Польщі й якби їй прийшлося, подібно до 17-го століття, вибирати між Москвою й Варшавою, вибір її не є сумнівний". Далі автор цитує заяву Чубаря в справі польських дій у Галичині в 1930 р. а саме, що ці події „ще більше ще привязують до СРСР і до червоної армії" і робить висновок, що „Польща та Західна Европа попереджені щодо цього".

„Більш, ніж імовірно, що існує угода між Німеччиною та Радами; легко зрозуміти проти кого..."

Франція навряд чи зможе сама допомогти своїй союзниці. Польща мусить вибирати між двома фронтами: Сходом і Заходом, бо вести боротьби проти двох одночасно не зможе.

(Докінчення буде.)

— —о—

З польської преси.

Морока польських консерватистів з украї́нською проблємою.

„Отвертий лист" Яна Бобжинського „до українського консирватиста".

I.

На сторінках „Діла" були нераз реферовані статті, що являлися на українські теми по ріжних польських консервативних органах. Поодинокі ті статті вже позабувались, як взагалі пропадає в непамяті щоденна публіцистика, але в кожного хоч трохи уважливого читача безумовно мусіло залишитись одно основне і — що найважніше — цілком справедливе й оправдане враження: „досконалого" хаосу поглядів на ту саму проблєму серед людей, приналежних нібн до одного спільного табору. Бо так воно справді є. Існують у Польщі такі поважні польські консервативні щоденники: „Час" у Кракові, „Дзєнь Польскі" у Варшаві й „Слово" у Вильні, але просимо звести за один стіл головних редакторів і чолових публіцистів тих часописів, пп. Бопре й проф. Естрайхера з Кракова, ред. Лєвенстама з Варшави та пос. Мацкевіча з Вильна, й послухати іхньої розмови про українців і українські справи, а напевне почуєте мову вавилонської вежі. Вона й панує у тих органах. Мало того: кожний з тих органів зокрема містив уже статті чи то редакційні чи впливових консерватистів, які взаємно з ґрунту собі перечили. І до нинішнього дня у польському консервативному таборі зовсім не зясована справа: 1) засадничого значіння української проблєми (чи це самостійна проблєма Сходу Европи, чи „внутрішня справа" заінтересованих держав, який стан тої проблєми тепер і можливости в будуччині і т. д.); 2) який зокрема характер української справи в Польщі і які можливости її будучого розвитку; 3) які можливости загальної та частинної розвязки української проблєми; 4) який стан польської національної політики дотепер, які її кардинальні помилки та в якім напрямку потрібний негайний і безсумнівний зворот; 5) як (це вже у детайлях) поставитись до проблєми територіяльної автономії, справи шкільництва (утраквізм, університет!), самоуправи, приймання на державні посади і т. д. і т. п.

Щодо всього цього істнує серед польських консерватистів або хаос понять і поглядів, або — над цими проблємами взагалі мало хто з них глибше призадумувався! Що й казати: чейже навіть справа української національної термінольоґії до нині в них не вирішена, бо вживають вони всуміш, коли сподобається та в залежности від дещо прихильнішої чи яскраво ворожої тенденції статті, термінів „український", „руский" і „русинський", раз утотожнюючи ці поняття, то навіть їх — по ендецькому зразку — розріжнюючи, а здебільша нац. термінольоґію українців легковажучи — зраджуючи тим самим ще раз свою основну хибу: *брак обєктивного річевого знання фактів з минулого й сучасного українського життя та майже повну відсутність зорієнтованости в нинішніх українських відносинах.*

Виходить ось у Варшаві другий рік великий польський місячник *„Наша Пшишлосьць"*, „своєрідна трибуна консервативної державної думки", під редакцією д-ра Яна Бобжинського. Дивний це журнал, дивний його підхід до українських справ. В передостанньому, 14-му з черги зшитку (кожний зшиток, це досить обємиста книжка по сто кількадесяти сторінок друку), редакція назвала 4 справи, які вона признає для журналу й гурту його прихильників найважнішими. У другій точці читаємо: „Зпосеред таких справ виринає для згаданого гурту передовсім справа розпочати відповідно трактувати проблєму національних меншин, як капітальної проблєми польської державности, тим більше, що саме у тій ділянці — залишаючи на боці політику правлячих чинників — зацікавлення польського громадянства з ріжних мотивів зменшилося і притихло..." І справді: „Наша Пшишлосьць" присвячує чимало місця статтям на українські теми. Але якіж вони хаотичні, як взаємно собі суперечні! З одного боку — безперечна добра воля „щось зробити" у цій проблємі, з другого боку — хаос понять і безнадійна плутанина *серед незнаних собі, або фальшиво зрозумілих і фальшиво інтерпретованих фактів*, з одного боку „добра воля" — з другого — одобрювання минулорічної „пацифікації"!

У тім самім, 14-ім томі „Нашої Пшишлосьці", п. Ян Бобжинський поміщує статтю п. н. „Над зачиненою домовиною", в якій зраджує кардинальну непоінформованість і незорієнтованість в українських справах. Хід думок автора такий: Українські політики є просичені партійними доктринами й пристрастями і від них не можна ніколи почути нічого щирого ані обєктивного. Крім того — всі вони суспільно радикальні і тому іхні вимоги згори нереальні й польська сторона не може їх навіть брати під дискусію. Тому передумовою розвязки української проблєми в Польщі є повстання української консервативної партії! До тих виводів автор додає таку „дрібну, але важливу увагу": „не треба фабрикувати українських і взагалі руських (?!) меншостей, шкіл та інституцій там, де нема зовсім українців чи русинів!" До тої „дрібної" уваги автор додає твердження, що „саме на таку політику просто хворіють деякі чинники в Польщі", „при чому він впевняє, що „в українофільському запалі зукраїнізовано з польської сторони польську школу в місцевости, яку замешкує майже у 100 відс. польська людність..." „...Така політика примусової українізації польських дітей не має ніякого глузду. Крім того, спроваджений в таких обставинах „ад гок" вчитель, радикал-українець, чи навіть тихий прихильник комуністичного Сельробу, вважає своїм головним завданням розпочати в цілій околиці революційну акцію..."

Читаючи таке диковиння, кожному українцеві (і найконсервативнішому консерватистові!) волосся дубом стає: відкіль п. Бобжинський має такі інформації і як можна братися за писання передових статтей на якунебудь тему, коли вважається поважним журнал і поважною тему, що мається таке неповажне поняття загалом про дану справу і про її детайлі?!

Такі рефлєксії виринають ще яскравіше при „Отвертому листі до українського консерватиста", оголошеному у XV. листопадовому томі „Нашої Пшишлосьці". З уваги на сам наголовок тої статті, який може заінтриґувати чимало українців, — присвятимо їй кілька слів завтра.

Перед загальним переписом.

Підготовчий рух у краю.

Дня 22. листопаду ц. р. відбулася в **Перемишлянах** довірочна нарада в справі конскрипції. На нараді явились представники 20 сіл судового перемишлянського повіту — переважно молоді свідомі національно люди. На нараді промовляв посол Степан Кузик і д-р Франц Свістель. Зібрані цікавились дуже справою конскрипції та постановили доложити заходів, щоби вона випала корисно та правдиво.

Дня 26. листопаду ц. р. відбулося велике віче в **Ходорові в салі** Народнього Дому посвячене справі переведення перепису населення дня 9. грудня ц. р. На вічу явилося около 1000 представників усіх сіл ходорівського судового повіту. Вічем проводив о. Прийма, парох Дуліб, а секретарював п. Вербовський з Ходорова. Промовляли посол Степан Кузик і б. сенатор д-р Корнило Троян. У дискусії забирали слово: о. Курчаба з Острова, п. Гулей з Городища, п. Мода і Сярок з Отиневич, п. Пашко з Руди, о. Мельничин з Молотова і п. Баглай з Дуліб.

Дня 27. листопаду ц. р. відбулася довірочна нарада в **Рогатині**, присвячена справі конскрипції. На нараді було 280 присутніх запрошених представників з 40 сіл рогатинського судового повіту. До президії увійшли о. Щербанюк парох Вербиловець, Михайло Лішак з Залипя та Теодор Кривий з Руди. Промовляв посол Степан Кузик. Над рефератом посла Кузика вивязалась дискусія, в якій забирали слово о. Скасків з Дібринова, п. Галушка з Заланова, п. Струк і Гриців з Лучинець, п. Фарнега з Книгинич, п. Гаракевич з Жовчева, п. Онуфрик з Дібринова і п. Малецький з Підгородя.

Дня 28. листопаду ц. р. відбулася довірочна нарада в **Бібрці**, на якій було присутних 84 учасників з 28 сіл бобрецького судового повіту. Предметом нарад була справа конскрипції. Промовляв посол Степан Кузик і д-р Венґльовський з Бібрки.

Дня 15. листопаду ц. р. відбулася конскрипційна нарада в **Галичі**, на якій були присутні представники 36 сіл рогатинського та станиславівського повіту. Промовляв д-р Корнило Троян, адвокат у Ходорові.

◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆

Українці-латинники! Памятайте, що віроісповідання не є тотожне з національністю. Коли ваша рідна мова українська — так і запишіть у переписному аркуші в дні 9. грудня!

◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆

Нова виставка

українського народнього мистецтва.

Відома львівська кооператива „Українське Народнє Мистецтво" знову влаштувала виставку народнього мистецтва на провінції. В неділю, 29. п. м. відбулося святочне відкриття виставки в Дрогобичі. Заходами місцевого „Союзу Українок", який запросив кооперативу та доложив усіх старань при влаштуванні вистави, відкриття пройшло з великим успіхом. Численну публику привитала іменем „Союзу Українок", голова філії п. Левицька. Із новими досягненнями в прикладнім народнім мистецтві та правилами застосування їх обзнайомила присутніх при помочі реферату п. Ірина Гургула, співробітниця Музею Наук. Т-ва ім. Шевченка. Після цього п. Ірина Макух-Павликовська, директор-справник кооп. „У. Н. М.", пояснила присутнім виставлені експонати, техніку та походження вишивок. Виставка, приміщена в Народньому Домі при вул. Пілсудського, триватиме до 5. ц. м. включно.

Слід завважити, що це вже четверта виставка влаштована цього року цією „Кооперативою", що обзнайомлює громадянство з надбаннями нашої своєрідної культури.

—o—

Проти англійського охоронного мита.

БЕРЛІН, 2. XII. Німецький амбасадор у Льондоні інтервеніював в англійському уряді в справі підвишки митних оплат, спрямованих проти німецьких товарів. Серед 23 товарових позицій, на які Англія ввела митну охорону, 10 належить до головних продуктів німецького експорту. Амбасадор зажадав устних переговорів між представниками німецького та англійського уряду в цій справі.

—o—

Наради в Парижі — в Манджурії бої.

Париж 1. XII. ПАТ. Редакційна колеґія викінчує начерк полагоди китайсько-японського „непорозуміння". В Парижі рахують великим успіхом, що нанкінський уряд погодився на нього без визначення речинця відвороту японського війська з Манджурії; представник Японії буде домагатися від Китаю згоди на вимоги Японії заки теж погодиться. Суперечність поглядів виявляється у справі наладнаних поліційних станиць у Манджурії. Вижидають нових припоручень із Токіо. Наради покінчаться за 2—3 дні.

Політичний обід.

В Льондоні відбувся минулої неділі спільний обід міністрів Фляндена, Саймона, Чемберлена та Руцімана, на якому обговорювано міжнародню ситуацію. З англійської сторони висловлено побоювання, що англійські короткоречинцеві кредити в Німеччині з огляду на відемні вигляди іхнього звороту утруднять ще більше стабілізацію фунта. Одночасно французький міністр скарбу Флянден підкреслив становище Франції щодо вдержання принципу відшкодовань, особливо безумовних. Франція схильна дати Німеччині деякі полекші в умовних сплатах і співділати в переміні короткоречинцевих кредитів на довготермінові, але Німеччина мусить дати політичні ґарантії. Наслідком цих розмов є деяке узгіднення поглядів на технічний бік акції в напрямі, який подав Фляндeн, як одинокий спосіб переміни англійських кредитів при активній допомозі Франції на позички довгоречинцеві.

ВІДГУКИ ДНЯ.

Під кінець року.

Ми не є систематики. Не любимо виконувати наміченого пляну, чи якоїсь більшої роботи по-трохи, частинами, щодня. Як нас припече, тоді кидаємось на роботу з завзяттям фанатиків і виконуємо в однім дні те, що було розложене на тиждень. Викликуємо тим подив чужинців і — невдоволення своїх. Подив тому, бо працюємо як чорні воли, невдоволення тому, бо праця зле зроблена.

Має наш нарід богато потрібних і пожиточних установ, які вдержуються складками цілого громадянства і тому мусять раз-у-раз пригадувати громадянству його обовязок. В іншім народі розложилиб ці обовязки для поодиноких установ на всі місяці року і кожний знав би, що, коли і де. В нас збиваються ті всі обовязки в одну череду і женуть на громадянина, що аж той присідає зі страху. Збиваються вони звичайно в останнім, чи передостаннім місяці і ставлять перед громадянина заковику: або віддати цілий місячний заробіток на цілі, або не дати ні сотика на жадну з них. Вибирають це друге і спокій.

Коли спитати їх про це, відповідають:

— Всі цілі добрі, але на всі не можу дати. Дам на одну — за другою буде жаль. Отже не даю на жадну.

Є в цім трохи рації, а дуже богато льоґіки. Людина просто не може рішитися, бо має за богато до вибору.

Думав я собі, що в цім році тільки місяць листопад буде таким „жертвопадом", але бачу, що й грудень заповідається несогірше. Не розложили ми (значить) систематично наших національних потреб і тому вони злізлися під кінець року до-купи, щоби сяк-так вилабудатися з тяжкої ситуації.

Але я не про це хотів говорити. Я про театр.

Були часи, коли в славнім місті Львові забули українці, як виглядають рідні театральні афіші. Одного разу простояв я доброї пів години перед „Сатаною в бочці", яку грали аматори на імпровізованій сцені в імпровізованій салі. Казали мені потім, що на виставі був такий стиск, як на першім „Вертепі", чи на ревії „Золотого Усміху".

Але це було вже давно, тепер у нас не так.

Ось нині грають у нашім місті два українські театри: один Театральної Кооперативи, другий „Цвіркун", обидва фахові й обидва добрі.

Підносилися тут то там голоси, чи не за богато, мовляв, два театральні гриби у львівський борщ, але мені здається, що ні. В „Народнім Домі" йде „Жінка, що вбила", в „Ремісничій Палаті" премієра ревії „1+1=3". Хто був на „Жінці, що вбила" — піде на ревію, хто не любить ревії — піде на „Жінку, що вбила". В обидвох салях є 1000 місць, себто на пятьдесяту часть українців у Львові.

Тисяча місць — це власне точно стільки, скільки мав би мати український театр, колиб були фонди, позволення і колиб ми вибудували свій театр. будинок. Маємо нині найліпшу нагоду переконатися, чи ми повинні будувати такий великий театр і чи зможемо його заповнити.

Думаю, що обидві салі будуть тріщати. Поминувши те, що обидві вистави варто оглянути, нині маємо щойно третього і кожний ще живе під вражінням богацтва. Одним виплатили двацять, другим трицять, третім пятьдесять, а декому може навіть і сто відсотків платні.

Галактіон Чіпка.

Ускладнення в митовій розвязці манджурського конфлікту.

ПАРИЖ. 1. XII. ПАТ. Комітет Трьох виладив учора проєкт резолюції в справі китайсько-японського конфлікту. Опісля зібрався Комітет 12-ох, що радив над справою невтральної полоси. На перший плян висунулась ситуація в околицях Чін-чов. Як відомо, японці, стягнувши на Мукден свої війська, які дійшли були до Чін-чов, натискають тепер на китайців, щоби вони відступили поза великий китайський мур. Отже Комітет 12-ох намовляє тепер китайського делеґата, щоби згодився на цю пропозицію. Однак з другої японський уряд запротестував проти появи на воєнному тереші чужинних обсерваторів, яку вважає непожаданим встряванням третіх осіб у внутрішні справи, а це є замахом на його суверенність. Міністр Бріян відкинув таку інтерпретацію. Всеж таки ситуація є дальше напружена, тим більше, що Китай вислав сім транспортів свіжих військ до полоси, яку хотять зневтралізувати.

ПАРИЖ. 1. XII. ПАТ. Становище Ради Союзу Народів у справі створення невтральної полоси ускладнюється з огляду на японські домагання, які торкаються безпеки японських горожан не тільки в Манджурії, але також у північному Китаю. Японська делеґація дістала нові інструкції, а саме зажадати від Союзу Народів, щоби позволив японським військам поборювати китайський бандитизм на цілому тереші Манджурії. Японський делеґат Іто зясував своє становище на засіданні Ради, однак Рада признала домагання Японії занадто натягненим. Редакційна комісія має сформулувати текст японської пропозиції в спосіб, що надавався б до принятття.

—o—

В китайському кітлі.

МУКДЕН 1. XII. ПАТ. На основі урядових заяв з району Чін-чов і Тару-шав японські війська відступили, однак китайці концентрують тут значні сили.

МОСКВА 1. XII. ПАТ. Радянські кореспонденти повідомляють із Шангаю, що відділи китайської червоної армії підходять до границі провінції Гуан-Дун. Наступ червоних військ викликав переполох серед заможного китайського населення. Проти них вислано з Кантону 4 курені державних військ.

ПЕКІН 1. XII. ПАТ. 600 бандитів під охороною артилерії перейшло вчора ріку Ліяо й заняли Ніов-Чан, один з важніших портів.

Невдача радянської хлібозаготовлі.

ЖЕНЕВА 1. XII ПАТ. Радянські урядові кола занепокоєні вістями, які надходять з ріжних сторін, що не тільки сколективізовані господарства, але й колхози та совхози не виконують збіжевого пляну, т. зв. хлібозаготівлі. Появилася низка нових розпорядків, що закликають виконувати збіжевий плян і грозять репресіями тим, хто якимнебудь способом причиниться до бойкотування урядового пляну. В харчевому комісаріяті була недавно нарада в цій справі. Виказано що до виповнення річного пляну не стало ще 27 прц. Найкраще випала хлібозаготівля ще в колхозах, найгірше в совхозах. Багато совхозів припинило зовсім доставу збіжа до державних магазинів.

Журяться німецькими довгами.

ПАРИЖ 1. XII. ПАТ. З Ню-Йорку виїхала ґрупа визначніших американських банкирів, щоби взяти участь в конференції фінансових експертів у Берліні. Конференцію скликано нагло, щоб обміркувати акцію у відношенні до Німеччини, коли прийде речинець платности німецьких короткоречинцевих довгів, які відложено завдяки мораторії президента Гувера.

Величезне охоронне мито від овочів.

Англійський міністр земельних справ Джільмур зложив у палаті громад резолюцію, що уповажнює встановити виїмкове мито на овочі і ярину у висоті до 100 проц. вартости привоженого товару. Міністр заявив, що особливо привіз люксусових рільних продуктів створює великі труднощі для британських продуцентів. Зрештою годі їх уважати масовим харчевим засобом народу. Введення підвишки мита на овочі та ярину причиниться до замітного підвищення інспектової продукції в Англії. Вартість привожених до Англії овочів і ярин обчисляли минулого року на 13 міліонів фунтів штерлінґів.

Хай перепис населення 9. грудня 1931 року виявить правдиве облича краю! Хто почуває себе українцем і українкою — хай у рубриці рідної мови подасть українську мову.

Нова перемога гітлєрівців.

БЕРЛІН 1. XII. ПАТ. Минулої неділі відбулися в Турингії й Саксонії вибори до рільничих палат. Гітлерівці здобули в Турингії третину загального числа мандатів, у Саксонії дві третини всіх мандатів.

Проти розполітикування урядовців.

МІНХЕН 1. XII. ПАТ. Щоби запобігти розполітикуванню державних урядовців, баварські міністерства заборонили творити по урядах т. зв. політичні комірки, які орґанізують комуністи та націоналісти. За непослух передбачені дисциплінарні кари.

Болгарсько-югославянські непорозуміння.

Перед будинком югословянського посольства в Софії відбулася перед кількома днями болгарська демонстрація. Поліція розігнала демонстрантів і привернула спокій. З того приводу югословянський посол в Софії передав болгарському урядові ноту з протестом. Справу поладнано виясненням, яке зложив представник болгарського посольства в Білгороді югославянському урядові.

Гаймвера готова захопити владу в Австрії.

Провідник гаймвери Штайдле виголосив у Ґрацу промову, в якій ствердив, що Австрії прийдеться впасти в неволю супроти міжнародніх бірж. Гаймвера не може приглядатися довше процесові розкладу парляментарної системи. При найближчій нагоді вона виступить активно, щоби взяти у свої руки владу у державі. Гаймвера не дасться вжити до леґітимістичних цілей і члени гаймвери, що є монархістами, мусять підпорядкувати себе сучасним завданням гаймвери та приказам її провідників.

—o—

Викриття терористичної орґанізації на Мадярщині.

В справі масових арештовань в Будапешті повідомляють, що завдання викритої тайної орґанізації є досить неясні. Акція була ведена під покришкою патріотизму, але мала на меті звичайні злочини. До орґанізації приступили також люди, які рахували на те, що вона приготовить дорогу до акції скрайно лівицевої. Шістьох членів екзекутивного комітету були готові виконати вбивства, як виходить із перших зізнань. Між жертвами проектованих убивств були визначні політичні діячі з ріжних партій, крім того гр. Бетлен, міністр Кароли та інші.

Конференція Круглого Стола відложена.

Що буде з конституцією для Індій.

ЛЬОНДОН. 1. XII. ПАТ. Вчорашнє засідання конференції Круглого Стола тревало до 2. год. ночі, намагалися вичерпати список промовців, щоби на сьогодні залишити для Мекдональда останнє слово. Засідання закінчилося погрозою Ґандія, що поверне до цивільного непослуху, якби постанови англійського уряду були черговим розчаруванням для Індій. На сьогоднішньому засіданні прем. Мекдональд виголосив промову, в якій потвердив теж декларацію з 19. січня ц. р. у справі признання доміньяльних прав для Індій. Премієр заявив, що політика уряду не змінилася, але (після вимог уряду) військові та закордонні справи Індій мусять бути залишені віцекоролеві та підпадати перевірці в Льондоні, потрібні теж обмеження в ділянці фінансів. Мекдональд підчеркнув конечну потребу наладнання меншинних справ ще перед заведенням конституції. Федерацію Індій, збудовану на основах демократичної конституції, можна буде виконати в одному місяці. Конференція, яка відбудеться в майбутньому розгляне внесення комісій. Ґанді подякував Мекдональдові в імені представників Індій. З промови Мекдональда виніс Ґанді вражіння, що їхні шляхи розходяться. Це був вияв розчарування Ґандія з вислідів конференції.

ЛЬОНДОН. 1. XII. ПАТ. Конференцію Круглого Стола відложили на необмежений час. Ціла підготовча акція до заведення конституції для Індій потребує від 2—3 літ. Цілою працею технічної комісії конференції Круглого Стола керує льорд Сенкі; вона працюватиме в Індіях.

Комуністи творять боєвий фронт проти гітлєрівців.

Центральний комітет німецької комуністичної партії в Берліні оголосив відозву, якою закликає робітників, зорґанізованих у соціял-демократичній партії та ріжних професійних союзах, утворити спільний боєвий фронт проти майбутньої диктатури гітлерівців. Одночасно провідник комуністичної партії, пос. Гальман виступив у „Роте Фане" з заявою, що спільний фронт робітників під кермою комуністів мусить повстати не при участи соц.-демократичних провідників, але проти їх волі.

Катастрофальний спадок фунта.

ПАРИЖ 1. XII. ПАТ. У біржевих колах панує велике пригноблення з причини дальшого спадку англійського фунта, що з 90 дійшов до 87.25 франків. Це найнижче нотування від часу, коли Англія зреклася парітету золота. Небезпечні наслідки, які випливають для закордонної торговлі Франції з піднесення англійських митних тариф, переходять сьогодні на другий плян супроти небезпеки, яка нависла над світом наслідком знижки курсу фунта.

АРЕШТОВАННЯ УКРАЇНЦІВ НА ВУЛИЦІ ПЕКАРСЬКІЙ.

За дозволом Городського Старости у Львові відбулася вчора в салі Т-ва Лисенка академія в роковини сецесії українських студентів з львівського університету під проводом д-ра Старосольського, д-ра Ганкевича і д-ра Бурачинського.

По академії українська акад. молодь пішла походом ул. Коперник, Леґіонів, площею Бернардинською і вул. Пекарською на Личаківський цвинтар. На вул. Пекарській заступила дорогу поліція під командою ком. Конеса і асп. Пасерського розігнала учасників походу, та арештувала чотири особи.

—o—

Ґанді про конференцію Круглого Стола.

ЛЬОНДОН. 1. XII. 1931. Представникові преси заявив Ґанді, що постанова англійського уряду не заспокоїла головних домагань Індій. Розчарування це тим більше, що англійський уряд вибрав саме цю хвилину на заведення воєнного стану в Бенґалі, а це суперечить із святочною заявою Мекдональда на конференції. Ґанді висловися, що відносини в Індіях загострилися до того ступня, що після повороту до Індій мусітиме вернути до тактики непослуху.

—o—

Перед гітлерівським переворотом.

БЕРЛІН. 1. XII. ПАТ. Провід гітлерівців проголосив постанову, якою виключив із партії керманичів гітлерівської партії в Гесії: д-ра Беста, Давідсона, Ставінога та Васунга, які склали відому „революційну проклямацію" — аж до хвилини закінчення слідства під замітом державної зради.

Соціял-демократичний посол Брайтшайд виголосив реферат про політичний стан у Німеччині на зборах соціял-демократичного проводу. Промовці домагалися, щоби уряд рішучо обороняв конституцію перед гітлерівцями.

—o—

Премієр Болгарії в Німеччині.

АНҐОРА, 1. XII. ПАТ. Болгарський премієр Муханов з дружиною прибув до Царгороду; там привитали його на стації представники влади. На кордоні Туреччини зустріли Муханова представники турецького уряду та мін. закордонних справ; вечором болгарські гості виїхали до Анґори.

Берестейський процес.

(32-ий день).

У вівторок як перший зізнавав проф. Кульчицький (НПР.). Він каже, що уряд повинен був з краківського конгресу зробити два висновки: або уступити, або зробити замах на конституцію. Св. невідомо, щоби його партія брала участь у держ. замаху; знає, що ніхто не викоиує боївками замаху на військо. Св. Міхалович (ген. секретар союзу спорт. товариств) каже, що виклади Пужака про революцію були відомі держ. урядові фіз. виховання. Такі вправи та курси уладжує дальше військ. влада. Обор.: То може й дальше образуються люди на керманичів революції в 1932 і 1933 році? Пос. Ян Дембський (Пяст, бувш. віцемаршал) твердить, що сам він і його політ. приятелі не були ентузіястами співпраці з лівицею. Одначе провідники центру мусіли шукати помочі для переведення деяких завдань, тому створили спільну плятформу.

НОВИНКИ

— **Українська робітня футер Юліяна Глушевського, Львів, вул. Коперника 16. II. пов. Тел. 54-46.** 254—?

— **Магазин постелі Р. Джала, Львів, вул. Хорушина 5.** (біля кіна „Аполльо") поручає по найнижчих цінах, ковдри, матераци і постіль. Перероблює ковдри по 6 зол., матераци по 8 зол. 786 12—100

— **Знижка автобусових білетів лише для шкільної молоді.** Дирекція львівської електричної залізниці повідомляє, що молодь державних і приватних шкіл із правом прилюдности може користуватися пільговими білетами для їзди міськими автобусами за вимком автобусів лінії „Д" (бруховицьких). Пільговий білет 1-секційний коштує 15 сот., 2-секційний 20 сот. Білети ті входять в життя 3. грудня. Такі білети продаватиме автобусова служба на леґітимації, що дають право купувати шк. бльочки для їзди трамваями.

Обнижать ціни алькогольних і тютюнових виробів? Є чутки, що в Польщі обнижать ціни [illegible] виробів, головнож алькоголю та папіросок, щоби збільшити консумцію. Це сталося би лише тоді, колиб було рішучо певним, що люди негайно стануть більше курити й пити.

— **Арештували вбивника родини Зайферів?** Жандармерія в Ярославі арештувала рядовика 39. п. п. з Любачева під закидом убивства родини Зайферів у Золочеві. Кажуть, що арештований погрожував нераз Зайферові, що вбє його. Жидівська віроісповідна громада в Любачеві визначила нагороду 500 зол. для того, хто зловить убивника.

— **Жертва морозу.** На дорозі зі Золочева до Ясенович замерз 60-літній Іван Процик.

— **Із краєвої хроніки.** На два роки тюрми засудив стрийський суд Василя Оприска з жидачівського повіту за вбивство Федя Заблоцького в суперечці за межу.

— **„Стшельци" гуляють.** У селі Ставчанах, повіт Городок, заложив місцевий вчитель Антін Гаєвський „Стшельца". У селі поляків можна почислити на пальцях, тому основник „Стшельца" намагається втягнути до нього українців. Не зважаючи на заборону староства, влаштовує він забаву з музикою та танцями. На такій забаві в коршмі (21. жовтня ц. р.) поранили „стшельци" В. Валявського та інших; Валявський лежить у львівській лічниці. Таку освіту поширює вчитель... — **Місцевий.**

— **Штукарі.** „Можна знимати золоті монети з носа глядача та не мати грошей на обід" — так часто кажуть штукарі. Щоби виповнити касу свого запомогового т-ва французькі штукарі влаштували недавно в Парижі виставку. Чотири години ділялися чуда; з циліндрів: виростали китиці рож, вилітали голуби, підіймалося полумя. В порожних склянках появлялися золоті рибки; зоолоті годинники розліталися на шматки та якимсь чудом виявлялися ненарушеними в кишенях власників. Найбільшим чудом вечора признали всі це, що кільканацять справжніх тисячфранкових банкнотів попало до каси.

При загальному переписі не вільно вживати намов ані погроз! Подати правду про свою віру і мову є законним обовязком кожного громадянина і громадянки!

— **Присуд Соломона.** Багатого власника ресторану в Ню Джерзі обікрали: хтось невідомий забрав із його вітрини трохи всячини. Кілька днів опісля побачив власник ресторану в часописі знимку арештованого бродяги та пригадав собі, що бачив такого чоловіка в день крадежі біля ресторану. Суддя не дуже вірив запевненням реставратора, що він пізнав злодія, але покликав його на оглядини бродяги. Все було влаштоване по мистецьки: в одному ряді стояли поліційні службовики, бродяга та... суддя. Власник ресторану оглянув усіх, підійшов до судді, та поклав долоню на його рамя та сказав: „Ось чоловік, котрого пошукую."

— **По широкому світі** Міліція фашистів рятує жертви великої повені в околиці Пескари. — На закупно книгозбірні жертвував румунський король Кароль 80,000.000 левів. — Російська еміграція переговорює з японською владою у справі признання емігрантам громадянства Японії. — На Закавказі закрили персько-радянський кордон, бо з Персії шириться чума. — Підчас бійки райхсбаннерівців із гітлерівцями в Аве було 20 осіб ранених. — У понеділок 14. грудня ц. р. відбудуться у Відні гокейові змагання між Польщею й Австрією. — Два безробітні робітники вибили шиби віденської гостинниці „Імперіяль". — Невідомі злочинці положили на залізничому шляху біля Прегартен (Австрія) камінний вал; перешкоду усунули та особовий поїзд проїхав без перешкод. — Австрійський шіл. має знижений курс. „Арбайтер Цтг." висловив надію, що це причиниться до зросту австрійського експорту. — На засіданні австрійської Народної Ради відбулася дискусія над бюджетом. — В Берліні скінчив самогубством власник „Дармштетер-Національбанк" д-р К. Беґені. — У відповідь на анґлійські охоронні мита заведе подібні трудноші для імпорту Німеччина. — З нагоди річниці сполуки сербів, хорватів і словінців було в Югославії величаве свято.

— **Боротьба львів.** Зоольоґічний сад при колоніяльній виставці покищо дальше відкритий для відвідувачів. Недавно у присутності 3000 глядачів відбувся тут небуденний бій — львів. Лев Ганс, який у травні ударом лапи вбив молоде левеня, кинувся на своїх товаришів недолі та відкусив хвіст суперникові Гаірові. Гаіро лютий з болю покусав до крови Ганса. Прислуга стала поливати львів водою та це не помогло: бій тревав ще довгий час... Втихомирила львів сальва вистрілів, щойно тоді втікли льви до своїх печерних леговищ. Льва Гаіра треба було оперувати; щоби його звязати покликали цілу прислугу зоольоґічного саду. Після довгого труду збили Гаіра з ніг і добре звязали. Щойно тоді в його печеру зайшов хірург Люкам і кілька ветеранів. Щоби „цар пустині" заснув, дали йому „львину" давку наркотиків. Гаіро кидався ще кілька хвилин, ревів і заснув. Хірург легко відтяв йому рештку хвоста, промив рану та зашив її. Після операції лев із перевязкою на кінчику хвоста не посмів вийти до своїх товаришів, може зі встиду... За нього заплатили 18.000 франків, знавці впевняють, що за безхвостого Гаіра не можна буде одержати вже й половини. Дальше справа покотилася без зупинок: суддя звільнив бродягу від підозріння, взяв із стола один боклаг, що його згубив підчас утечі невідомий злодій, понюхав і засміявся — почув запах доброї горілки та за нарушення „сухого" закону засудив власника ресторану на місяць тюрми та грошеву грину...

— **„На злодієві шапка горить".** На шляху між Каготою та Вінніпеґом спинилося авто біля ресторану для подорожних. Молодий мужчина замкнув дверці та пішов перекусити. Оподалік стояв поліцай та слухав концерту з радієвої гостосниці авта. Концерт скінчився, поліцай хотів відійти. У ту хвилину пролунала оповістка, що в Каготі пропало авто, поліція прохає спинити злодія та відобрати авто. Поліцай глянув на число: перед ним стояло крадене авто... Молодого мужчину арештували; на поліційній станиці він зробив бучу та показав документи, що це він власник авта, але йому не повірили. „Злодія" замкнули в холодну. Тиждень пізніше признались на поліції товариші „злодія", що вони лише пожартували: арешт. правний власник авта. Вони хотіли лише провірити можливість пошукування крадених річей та злочинців при допомозі радія. Суддя признав жарт „поганим", але признав за обвинуваченими облекшуючі обставини: „для загального добра" та засудив їх на грошеву гривну одного доляра...

— **Союз Прихильників Національного Музею у Львові.** На основі затвердженого воєвідським урядом статуту організаційні збори членів основників будуть у Нац. Музею, вул. Мохнацького 42. в пятницю 4. грудня 1931 р. в 16-ій год. під проводом найстаршого віком члена, для вибору Ради Союзу і Контрольної Комісії.

— **З Українського Лікарського Т-ва.** Дня 3. XII. ц. р. в год. 19. відбудеться відчит д-ра О. Філяса: „Підгарячкові стани з окремим узглядненням діточого віку" в домівці Товариства вул. Ґродзіцьких 4/III.

Освідомлюйте про значіння перепису селянські маси, домашню службу, сторожів, робітників і форналів.

Дописи.

ГРИМАЛІВ. (Прощання двох заслужених українських громадян). Від 1922 р. до 15. II. 1931 р. перебував у Грималові як нотар п. Михайло Мочульський, визначний наш учений і літерат, та кандидат нотаріяту п. Михайло Коцюбка, які переходять на постійний побут до Станиславова. Ціле громадянство тратить через це не лише таку важну станицю, як нотаріят, але також тратить найщиріших дорадників у кожній справі, бо так п. Михайло Мочульський, як і його субститут п. Михайко Коцюбка не жаліли ні часу ні труду на те, щоби кожному з наших людей, а передовсім селянству, подати влучну пораду, коли лише по таку пораду до них зверталися. В дні 9. XI. зібралися відпоручники цілої Грималівщини із усіх верств нашого населення в домівці читальні „Просвіти" у Грималові, щоби попрощати цих обох визначних наших громадян і робітників. Прощальні промови іменем установ виголосили пп.: Олександер Пісецький, бувший секр. почт і телегр. ЗУНР. і д-р Михайло Добромиль, тут. лікар, від міщанства п. Микола Хрупович, а від селянства господар Дмитро Рудяк з Новосілки та інші. Всі бесідники виказували жаль, що Грималів понесе таку велику втрату, але заразом і втіху, що Станиславів і Станиславівщина дістають двох нових народніх робітників і знаменитих юристів. Станиславів дійсно може тепер тішитися, що набуває таких визначних громадян. Рівночасно відбулось і прощання п-і Ольги Мочульської, дружини Михайла Мочульського, також визначної нашої громадянки і письменниці. Нехай-же їх з такою щирістю прийме гостинно Станиславів, з якою прощала їх Грималівщина! — З нагоди прощання зложили присутні 24 зол. на місцеву захоронку. С.

ТЕРЕБОВЕЛЬЩИНА. (Листопадові свята в Теребовельщині. — Розібрання памятника, збудованого колись в честь поляглих. — Загальні збори філії Т-ва Охорони Воєнних Могил у Теребовлі. — Арештування і випущення на волю. — Підготовка до спису населення. — Повітова освітня нарада в справі внутрішньої позички „Просвіти"). Памятні роковини листопадових днів з 1918 р. відсвяткувала ціла Теребовельщина скромно, але з пієтизмом, як щороку. В усіх церквах у цілім повіті відслужили отці парохи в неділю 1. листопаду після Служби Божої торжественні панахиди. Могили поляглих прикрашувано вінцями. — В часі листопадових днів у мин. році знищений був памятник поляглим, який у нас виставила була філія Т-ва Охорони Военних Могил великим накладом гроша. Недонищені руїни памятника стояли до цього часу. В навечеря листопадових роковин вислав магістрат на поручення повітового старости робітників і вони під доглядом міського поліцая розібрали рештки памятника аж до самого фундаменту. На місці залишилася покищо бетонова плита і купа каміння... — Дня 8. листопаду ц. р. відбулися загальні збори філії Т-ва Охорони Воєнних Могил. Вибрано виділ, у якім головою філії став д-р Андрій Заплітний. Рішено заопікуватися всіми воєнними могилами, які є на території Теребовельщини, з в яких спочивають поляглі українці. — У звязку з ушкодженням польського памятника на цвинтарі в Струсові арештувала була поліція струсівського дяка і двох його учеників. Після переслухання цілого ряду свідків випущено їх усіх трьох як невинних на волю. У слідчім арешті просиділи вони 29 днів. — У звязку з недалеким переписом населення відбулася в Теребовлі повітова нарада всіх визначніших громадян з повіту дня 24. листопаду ц. р. В нараді взяло участь 70 осіб (в тім кількох священиків). Реферати виголосили: д-ра Заплітний, д-р Мішко і проф. Чайковський. Всі три референти підчеркували вагу перепису для держави і для українського народу і подавали технічні вказівки, як треба згідно з конскрипційним законом переводити спис населення. — Дня 19. листопаду ц. р. відбулася повітова освітня конференція при участи 70-ох відпоручників у справі помочи „Просвіті". На конференцію прибув делегат Гол. Т-ва п. Гафткович, який у вичерпуючім рефераті подав причини задовження Т-ва. „Просвіта" задовжилася, бо хотіла дати читальням книжки. Читальні забрали книжки, а грошей не хотіли платити. Отому в першу чергу Т-во попало в таке страшне положення. Коли всі дорослі українці стануть членами Т-ва і всі читальні заплатять приписану вкладку, тоді одним махом „Просвіта" стане на ноги! В дискусії забирали голос присутні селяни й інтелігенція. Цікавий голос був о. Плятона Карпінського з Остріївця, який пропонував, щоби в кожнім селі оснувати спеціяльний комітет, що займався-б збіркою на бібліотеку місцевої читальні. На таку ціль моглиб давати громадяни навіть натураліями, бо грошевої готівки нині на селі ніхто не має. Читальня придбала би таким чином бібліотеку, а Гол. Т-во „Просвіта" позбулося би книжок, яких має в магазині на 1 мілїон золотих. Вкінці рішено оснувати комітет збірки на позичку „Просвіті", до якого увійшли представники всіх українських товариств у Теребовлі. По всіх селах рішено основувати комітети, які знова мають популяризувати справу помочи „Просвіті" по селах. Є надія, що Теребовельщина збере призначену на неї квоту 10.000 золотих. У грудні рішено відбути в цій справі конференції по районах, яких намічено 10.

При загальному переписі не вільно вживати намов ані погроз! Подати правду про свою віру і мову є законним обовязком кожного громадянина і громадянки!

СПОРТ.

Перед гокейовим сезоном.

Після закінчення змагань копаного мяча у Львові спортові дружини приготовляються до зимових спортів, між іншим до гаківки на леді. З українських клюбів має гокейову дружину тільки Україна, яка, як відомо, здобула минулої зими мистецтво Б-кляси, перемігши остаточно Львовянку, кількалітнього претендента до А-кляси. Після тої невдачі Львовянка розвязала свою гокейову секцію, передавши її членів новооснованій секції А. З. С-у або Лехії. Щож до гокейової дружини України, то вона, аби дістатися до А-кляси, мусить розіграти рішаючі змагання з дружиною Погоні (остання в А-клясі мин. року). Змагання ті мають відбутися на „Ґданську" (кінець вул. Листопада) дня 13. грудня ц. р. Вигляди України в цих змаганнях — просто ніякі

—o—

Ціни набілу у Львові.

„Маслосоюз" платив кооперативам дня 1. XII. п. р. за масло експортове та десерове пріма 3·60 зол., за літру молока 24—25 сот., літру сметани 1·20 зол., сир день 7·20 зол.

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Кооператива Український Театр у Львові (Театр ім. І. Тобілевича у Станиславові):

ЛЬВІВ. Саля Театру Ріжнородностей (Нар. Дім):

Середа, 2. XII. „Пурга".
Четвер, 3. XII. „Жінка, що вбила".
Пятниця, 4. XII. „Схоплення Сабінок".
Субота, 5. XII. „Мина Мазайло".
Неділя, 6. XII. „Церковна миш" (год. 3. пополудні).
Неділя, 6. XII. „Гетьман Дорошенко" (год. 7·30 вечором).

Білети скорше набувати в Союзному Базарі.

Львівський Український Театр „Цвіркун" саля Реміснячої Палати, Стрілецька площа 7):

Четвер, 7. XI., 7·30 веч. „1+1=3". Музична сатира двох невідомих авторів у 15 точках (премієра).

Театр Ріжнородностей:

Середа, 2. грудня в годині 7·30 вечором **винимково в Великім Театрі** „Штуба".

Четвер, 3. грудня в годині 3·30 попол. **винимково в Великім Театрі** „Про сліпого Казя, ворожку та царівну райських бозів", сцен. казка Кубішівни.

Кіна.

АПОЛЬО: Звукова фільма „Світла великого міста" (Чарлі Чаплін).
КАСІНО: „Натхнення" (Ґрета Ґарбо).
КОПЕРНИК: „Баркарола кохання", „Веселий пеховець".
ЛЕВ: „Буря над Закопаним".
МАРУСЕНЬКА: „Баркарола кохання", „Веселий пеховець".
МІРАЖ: „Рай для жінок", „Дитина на ґвалт".
ОАЗА: „Плайта фірми Кон".
ПАЛЯС: „Леві та Ска".
ПАН: „Біржа кохання" (Марлена Дітріх).
ПАСАЖ: „Погоня в полуні" (Уіліем Десмонд) та додатки.
ПРОМІНЬ: „Еротікон".
СОНЦЕ: „Царевич".
СТИЛЕВЕ: „Альравне".
УЦІХА: „Любощі" (Арт. Шніцлера) „Караюча долоня".
ХИМЕРА: „А коли прийде хвилина розлуки" (Діна Ґралля).

Програма радіо.

Пятниця 4 грудня 1931.

Ляйпціг (259,3) 16·30 Концерт **Моравська Острава** (263,4) Концерт хору. **Льондон** (356,3) 19·30 Концерт. **Гельсінгфорс** (368,1) 20·24 Хор. **Гамбург** (372,2) 20·50 „Доузі моря". **Букарешт** (394,2) 20·45 Концерт **Сотенс** (403,8) 18·00 Концерт **Берлін** (419) 19·10 Концерт. **Рим** (441,2) 21·00 Оперетка. **Лянгенберг** (472,4) 19·20 „Розмова трьох німців". **Прага** (386,2) 19·40 Мандоліністи. **Мілано** (500,8) 20·45 Комедія. **Брюселя** (508,5) 21·00 Концерт **Відень** (516,4) 20·10 Оперетка. **Рига** (524,5) 19·05 Концерт. **Мінхен** (532,9) 19·30 Народні пісні. **Будапешт** (550,5) 12·05 Концерт. **Харків** (937,5) 15·00 Концерт. 16·00 Література. 18·30, 0·01 Концерти 20·00 Українська поезія. **Ленінград** (1000) 16·40 Концерт. **Ослько** (1083) 20·00 Концерт. **Калюндборг** (1153,8) 22·30 Танкова музика. **Москва** (1481) 16·00 Література.

ЛЬВІВСЬКЕ РАДІО.

Четвер, 3. грудня 1931.

Львів (380,7) 11.40 Перегляд краєвої преси ПАТ. 11.58 Час із Варшави. 12.10 Про погоду дня. 12.15 „Для лісничих". 12.35 Концерт. 15.05 грошева біржа. 16.00 „Мала геройка". 16.20 Навчання французької мови. 16.40 ґутірка. 17.45 Пісні. 18.50 Всячина. 19.15 Листування. 19.25 Література. 19.45 Радієвий щоденник. 20.00 „Тайна усміху". 20.15 Концерт. 21.25 „Могутність дитини". 22.20 Спортові новини. 22.30 Танкова музика. Грамофонові кружки: 15.25, 15.50, 16.55, 19.40.

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Подяка. Почуваюся до обовязку зложити отсєю дорогою мою найсердечнішу подяку Вп. Оборонцям д-рові В. Старосольському і д-рові Л. Ганкевичеві за батьківську опіку і безінтересовну оборону в моїм політичнім процесі дня 19. листопада 1931. — **Іван Мицик**, політичний вязень у Львові (Бриґідки).

Дирекція і урядовці Земельного Банку Гіпотечного зложили на політ. вязнів зол. 80.— замість квітів на могилу бувшого практиканта бл. п. М. Бабія.

Головний Виділ Союзу Українок пригадує львівським членам, що Загальні Збори Матірнього Т-ва „Союз Українок" відбудуться дня 4. і 5. грудня ц. р. в салі Бесіди. Початок нарад о год. 9.30.

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Вид. Спілки „Діло", Львів, Ринок 10.